

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **J.S.**, bývajúcej v D., zastúpenej JUDr. Š.K., advokátom so sídlom v S., proti žalovaným **1/ O.S.**, bývajúcemu v D., **2/ J.S.**, bývajúcej v D., **3J.S.**, bývajúcemu v S., žalovaní 1/ až 3/ zastúpení JUDr. M.O., advokátom so sídlom v S., **o určenie vlastníckeho práva a hraničnej čiary**, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 6 C 1553/1992, na dovolanie žalovaných 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. októbra 2009 sp. zn. 2 Co 273/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 29. októbra 2009 sp.zn. 2 Co 237/2008 **z r u š u j e** a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou doručenu súdu 22. júna 1992 v znení jej aktuálnej úpravy (zmeny) žalobkyňa sa voči žalovaným 1/ a 2/ domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou novovytvorenej parcely č. X. vedenej v katastrálnom území D., a určenia hranice medzi parcelou č. X. a parcelami č. X., č. X. a č. X. v zmysle geometrického plánu č. X. z 26. novembra 2007 a doplnku č. 1 k znaleckému posudku č.4/2003 vypracovaného znalcom o odboru geodézie a kartografie Ing. M.H..

Okresný súd Spišská Nová Ves (v poradí tretím) rozsudkom zo 16. mája 2008 č.k. 6C 1553/1992- 278 žalobu zamietol; účastníkom konania a štátu nepriznal náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že právni predchodcovia žalobkyne (rodičia) v roku 1931

postavili drevený plot na ohraničenie svojho pozemku (parcely č. X.) od pozemkov žalovaných (parciel č. X.a č. X.), ktorým však zasiahli do parciel vo vlastníctve právnych predchodcov žalovaných. Žalobkyňa ako jediná dedička zo zákona sa po smrti rodičov stala vlastníčkou nehnuteľností patriacich poručiteľom (sp.zn. D 713/73 po poručiteľovi M.S., sp.zn. D 1228/93 po poručiteľke M.S.). Konanie právnych predchodcov žalobkyne, ktorí postavením plotu v roku 1931 zasiahli do vlastníctva právnych predchodcov žalovaných súd právne kvalifikoval ako okupáciu cudzieho pozemku, ktorou podľa obyčajového práva platného na Slovensku do 31. decembra 1950 nedošlo k vydržaniu v dôsledku neexistencie dobromyseľnosti pri vstupe do držby. Žalobu preto v časti o určenie vlastníckeho práva k parcele č. X. zamietol. Rovnako zamietol žalobu o určenie hranice k pozemkom vychádzajúc zo záverov znaleckého posudku č. 4/2003 spracovaného znalcom Ing. M.H., podľa ktorého plot, ktorý je postavený na „užívateľskej hranici“ nezasahuje do pozemkov vo vlastníctve žalobkyne ale je postavený na pozemkoch patriacich žalovaným. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 150 O.s.p.

Na odvolanie žalobkyne (vo veci samej) a žalovaných 1/ a 2/ (proti výroku o náhrade trov konania) Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 29. októbra 2009 sp. zn. 2 Co 273/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobkyňu určil vlastníčkou parcely č. X. vo výmere 95 m², zastavanej plochy v katastrálnom území D., vytvorenej geometrickým plánom znalca Ing. M.H. č. X. z 26. novembra 2007, overeného Správou katastra S. dňa 14. januára 2008 pod č. X., ktorý je súčasťou doplnku č. 1 k znaleckému posudku č. 4/2003 a ktorý tvorí súčasť rozsudku; v časti o určenie hranice pripustil späťvzatie žaloby, v tejto časti zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a konanie zastavil; účastníkom konania a štátu nepriznal náhradu trov konania. Po zopakovaní dokazovania (znaleckým posudkom č. 4/2003 s doplnkom č. 1, pozemnoknižnými vložkami č. X., č. X. a č. X.) a jeho doplnení (oboznámením spisov Okresného súdu Spišská Nová Ves Pr 648/64, N 407/64) odvolací súd dospel k záveru, že právnym predchodcom žalobkyne nesvedčila dobromyseľná držba v období rokov 1931 – 1964, pretože v roku 1964 nadobudli zámenou zmluvou (od J.S. ml. M.S.) parcelu č.X., ktorá bola včlenená do parcely č. X. bezprostredne susediacej s parcelami žalovaných. Po smrti rodičov žalobkyne (otca v roku 1978 a matky v roku 1982) sa výlučnou užívateľkou nehnuteľnosti stala žalobkyňa. Dedičské rozhodnutie mohlo u žalobkyne ako vlastníčky vyvolať presvedčenie dobromyseľnej držby po dobu 10 rokov (od februára 1982

do februára 1992, ak pozemok (parcelu č. X.) nadobudla v takom rozsahu v akom bol užívaný, teda vrátane novooznačenej parcely č. X.. Parcela č. X. bola spôsobilým predmetom vydržania, keďže boli splnené všetky zákonné podmienky vydržania (v zmysle zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka § 116 ods. 1, 2 v spojení s § 129 ods. 1, § 145 ods. 1,2, § 566 ods. 1,2, § 854, § 868), odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a v tejto časti žalobe vyhovel. Žalobkyňa v časti o určenie hranice v priebehu odvolacieho konania vzala žalobcu späť a žalovaní s čiastočným späťvzatím súhlasili, odvolací súd podľa § 208 O.s.p. v tejto časti pripustil späťvzatie žaloby, zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a konanie zastavil. O trovách konania a trovách štátu rozhodol podľa § 142 O.s.p., §146 ods. 2 O.s.p., § 148 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 150 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ až 3/ dovolanie z dôvodu, že postupom odvolacieho súdu bola žalovanému 3/ odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Navrhli, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu alternatívne ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. K odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) malo dôjsť tým, že odvolací súd žalovanému 3/ neumožnil vyjadriť sa k čiastočnému späťvzatiu žaloby o určenie hraníc ku ktorému došlo na odvolacom pojednávaní 29. októbra 2009, ktorého sa žalovaný 3/ nezúčastnil a nebol ani na pojednávaní zastúpený zástupcom. Dovolatelia namietali nesprávnosť skutkových zistení odvolacím súdom o užívaní parcely č. X. žalobkyňou. V konaní bolo nesporne preukázané, že žalobkyňa nikdy neužívala parcelu č. X., túto od roku 1963 užívali žalovaní, dôkazom toho je i skutočnosť, že parcela č. X. je zastavaná rodinným domom súpisné číslo č. X. vo vlastníctve žalovaných a tvoria ju tiež parcely č. X., č. X. a č. X., ktoré užívajú žalovaní vzhľadom na plot situovaný od miestnej komunikácie až po koniec ich záhrad. Z uvedeného dôvodu nedošlo k splneniu podmienok o dobromyseľnej nerušenej držbe dotknutej parcely žalobkyňou po dobu 10 rokov v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1, 3.

Žalobkyňa navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovaných zamietol z dôvodu, že

v konaní nedošlo k namietanej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a nie sú dané ani dovolacie dôvody v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu a z dôvodov vyplývajúcich z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovaných je dôvodné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodol rozsudkom alebo uznesením, pripúšťa § 237 O.s.p. dovolanie proti jeho rozhodnutiu vtedy, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd, vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide o nedostatky v právomoci súdu, v spôsobilosti byť účastníkom konania, v riadnom zastúpení procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku vecí právoplatne rozhodnutej /res judicata/ alebo už prv začatého konania /litispendencia/, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Vzhľadom na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal predovšetkým otázkou, či dovolanie nie je dôvodné podľa § 237 O.s.p, pričom dospel k záveru, že prípustnosť dovolania podaného žalovanými je založená na ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p.

V dovolaní dovolatelia netvrdili, že by konanie bolo postihnuté vadou konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p.; existencia takej vady v dovolacom konaní ani nevyšla najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodíť.

Dovolatelia uviedli, že v konaní bola postupom odvolacieho súdu žalovanému 3/ odňatá možnosť konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Pod odňatím možností pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. K odňatiu týchto práv dochádza v dôsledku nesprávneho – zákonu sa priečiaceho postupu súdu, ktorým je účastník vylúčený z ich realizácie. Judikatúra odvolacieho súdu za prípad odňatia možnosti pred súdom konať označuje aj taký postup, kedy sa súd odmietne zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odmietne odvolanie) i keď procesné predpoklady pre taký postup nie sú splnené (viď napríklad R 4/2003, rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky napr. zn. 1 Cdo 41/2000, sp.zn. 2 Cdo 119/2004, sp.zn. 3 Cdo 108/2004, sp.zn. 3 Cdo 231/2008, sp.zn. 3 Cdo 57/2008, sp.zn. 4 Cdo 20/2001, sp.zn. 3 Cdo 138/2009). O prípad odňatia možnosti konať ide aj vtedy, keď odvolací súd v zmysle § 208 O.s.p. pripustí späťvzatie návrhu na začatie konania, rozhodnutie súdu prvého stupňa zruší a konanie zastaví, hoci podmienky pre postup podľa tohto ustanovenia neboli dané.

Podľa ustanovenia § 96 ods. 1 O.s.p. navrhovateľ môže vziať za konania späť návrh na jeho začatie, a to sčasti alebo celkom. Ak je návrh vzatý späť celkom, súd konanie zastaví. Ak je návrh vzatý späť sčasti, súd konanie v tejto časti zastaví. V zmysle § 96 ods. 2 O.s.p. súd konanie nezastaví, ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasí; v takom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní. Podľa § 96 ods. 3 O.s.p. nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nie je účinný, ak dôjde k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie, alebo ak ide o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je.

V zmysle § 208 O.s.p. platí, že ak je návrh na začatie konania vzatý späť, keď už rozhodol súd prvého stupňa, ale jeho rozhodnutie dosiaľ nie je právoplatné, odvolací súd rozhodne o pripustení späťvzatia. Súd späťvzatie nepripustí, ak druhý účastník s tým nesúhlasí. Ak späťvzatie pripustí, odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvého stupňa a konanie zastaví.

Späťvzatie návrhu na začatie konania je dispozitívny procesný úkon navrhovateľa, z obsahu ktorého jednoznačne vyplýva, že na prejednaní svojho návrhu celkom alebo v určenej časti nemá záujem a je uzrozumený s tým, že o jeho návrhu (časti jeho návrhu) nebude súdom meritórne rozhodnuté (vid' tiež § 96 ods. 1 O.s.p.). Pretože späťvzatie návrhu môže byť v rozpore so záujmom odporcu, aby konanie bolo dokončené meritórnym rozhodnutím súdu, odporca má procesné právo (oprávnenie) vyjadriť nesúhlas s týmto procesným úkonom navrhovateľa (vid' tiež § 96 ods. 2 O.s.p.). Uvedenému procesnému právu odporcu zodpovedá procesná povinnosť súdu vyzvať odporcu pred rozhodnutím o tomto úkone navrhovateľa, aby sa vyjadril, či so späťvzatím návrhu súhlasí. V konaní na súde prvého stupňa platí, že ak odporca so späťvzatím návrhu na začatie konania účinne prejaví svoj nesúhlas z vážnych dôvodov, súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní (nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nie je účinný v prípadoch uvedených v § 96 ods. 3 O.s.p.). Rovnako je tomu aj vtedy, keď k späťvzatiu návrhu na začatie konania dôjde (až) po rozhodnutí súdu prvého stupňa, musí byť rešpektované procesné oprávnenie odporcu vyjadriť sa k procesnému úkonu navrhovateľa, ktorým prejavil vôľu vziať späť návrh na začatie konania (vid' § 208 O.s.p.). Odvolací súd musí odporcovi vytvoriť procesnú možnosť vyjadriť sa k tomuto návrhu navrhovateľa vždy, teda aj vtedy, ak so zreteľom na dovtedajší priebeh a výsledky konania možno predpokladať, že odporca neprejaví nesúhlas so späťvzatím návrhu na začatie konania. Súhlasom alebo nesúhlasom odporcu so späťvzatím návrhu na začatie konania po rozhodnutí súdu prvého stupňa môže byť len jeho procesný úkon, ktorý je tak z hľadiska vecného, ako aj z hľadiska časového jeho reakciou na výzvu súdu, aby sa vyjadril k procesnému úkonu navrhovateľa, ktorým vzal späť návrh na začatie konania. Zo samotnej skutočnosti, že odporcovia takýto návrh považovali za nedôvodný, nemožno bez ďalšie vyvodit' ich súhlas s procesným úkonom navrhovateľa, ktorým po rozhodnutí súdu prvého stupňa prejavil vôľu vziať späť návrh na začatie konania celkom alebo v jeho časti.

Na základe vyššie uvedeného možno v danej veci – s dopadom na ustanovenie § 208 O.s.p. a právo žalovaného 3/ vyjadriť nesúhlas so späťvzatím návrhu na začatie konania – uzavrieť, že k čiastočnému späťvzatiu žaloby žalobkyňou (o určenie hranice) došlo do zápisne súdu na odvolacom pojednávaní 29. októbra 2009 (čl. 327 spisu) bez účasti žalovaného 3/ , na ktorom odvolací súd rozhodol o pripustení čiastočného späťvzatia žaloby, zrušení rozsudku súdu prvého stupňa a zastavení konania skôr, ako vyzval žalovaného 3/ na vyjadrenie sa k čiastočnému späťvzatiu žaloby a zabezpečil si jeho stanovisko, preto ide o nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, priečiaci sa ustanoveniu § 208 O.s.p., ktorý mal za následok odňatie možnosti žalovaného 3/ konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Procesná vada v zmysle § 237 O.s.p. zakladá vždy prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

Povinnosť dovolacieho súdu skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní zaťaženom procesnou vadou, nie je daná len vo vzťahu k procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p., ale tiež vo vzťahu k procesným vadám inej závažnej povahy (tzv. iným vadám), pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). So zreteľom na to dovolací súd skúmal, či v prejednávanej veci nedošlo k takejto procesnej vade. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá (na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p.) nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. So zreteľom na to dovolací súd skúmal, či v prejednávanej veci nedošlo k takejto procesnej vade.

Dovolatelia vytýkajú odvolaciemu súdu nesprávnosť rozhodných skutkových zistení pre správne právne posúdenie veci - o užívaní novovytvorenej parcely č. X. geometrickým plánom žalovanou, ktorú tvoria i časti pozemkov (parciel č. X.,X. a č. X.) zastavané stavbou - rodinným domom súpisne č. X. vo vlastníctve i v užívaní žalovaných, ku ktorým žalobkyňa v konaní netvrdí, že k nim nadobudla vlastnícke právo vydržaním.

V zmysle § 120 ods. 2 Občianskeho zákonníka stavba nie je súčasťou pozemku, čím sa popiera tradičná rímskoprávna zásada *superficies solo cedit*. Pri úvahách o vydržaní časti parcely je dôležitá i problematika súčasti pozemku (napr. porasty, ako aj priestor pod a nad povrchom pozemku). Z uvedeného hľadiska nemožno vylúčiť, že aj existencia stavby na pozemku môže brániť existencii dobrej viery (*bona fides*) držiteľa stavbou zastavaného pozemku. Tvrdenie držiteľa o tom, že mu vec patrí a že s ňou nakladal ako s vlastnou, musí byť podložené konkrétnymi okolnosťami z ktorých sa dá usúdiť, že toto presvedčenie držiteľa bolo po celú vydržaciú dobu dôvodné (R 8/91). Držiteľom je ten kto s vecou nakladá ako s vlastnou, alebo kto vykonáva právo pre seba. Týmto je vyjadrený tak *corpus possessionis* (nakladanie vecou – výkon práva) i *animus possidendi* (ako s vlastnou – pre seba).

O vadu konania, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, sa pri zisťovaní skutkového stavu, ktoré v podstatnej časti nemá oporu vo vykonanom dokazovaní považuje tiež prípad, ak v rozpore s § 120 O.s.p. neboli vôbec zisťované okolnosti rozhodné pre správne posúdenie veci, i keď tieto boli tvrdené a k ich preukázaniu boli navrhované dôkazy, alebo hoci rozhodné okolnosti pre posúdenie veci tvrdené neboli, avšak mali byť zisťované ako skutkový podklad pre posúdenie skutočností, ktoré je súd povinný zisťovať z úradnej povinnosti (§ 120 ods. 1 O.s.p.).

Odvolačí súd na základe splnenia podmienok vydržania vrátane oprávnenej držby určil vlastnícke právo žalobkyne k parcele č. X. o výmere 95 m² zastavaná plocha vytvorenej geometrickým plnom č. X. z 26. novembra 2007 vypracovaným Ing. M.H. , a to vyčlenením 45 m² z parcely č. X. zastavaná plocha pôvodne vo výmere X.², vyčlenením X.² z parcely č. X. záhrada pôvodne vo výmere 361 m² a vyčlenením 18 m² z parcely č. X. zastavaná plocha pôvodne vo výmere X.².

Žalobkyňa oprávnenosť držby ako základného predpokladu vydržania spornej časti pozemku skutkovo zdôvodnila postavením dreveného plotu v roku 1931, ktorý ohraničoval bezprostredne susediace pozemky. Vo vyjadrení k dovolaniu (čl. 346 spisu) výslovne uviedla: ... „, práve plot určoval hranicu a priestor za plotom smerom k môjmu domu“ Predmetom vydržania z pohľadu skutkových tvrdení uvádzaných žalobkyňou, je časť parcely ohraničená pôvodne dreveným plotom postaveným v roku 1931 medzi susediacimi

pozemkami, ktorú žalovaná užíva po právnych predchodcoch. Žalobkyňa netvrdila a v konaní nepreukazovala oprávnenú držbu k časti pozemku (parcele č. X.a č. X.) zastavaného stavbou – na ktorom podľa vyjadrenia žalovaných je postavený dom súpisné číslo č. X., o ktorom žalovaní tvrdia, že je ich vlastníctvom a tento od roku 1963 užívajú. Odvolací súd neprihliadol na rozhodnú skutočnosť, ktorá v konaní vyšla najavo – t. j. že predmetom vydržania nie sú plochy zastavané stavbou, o ktorých doposiaľ ani samotná žalobkyňa netvrdí, že je ich oprávnenou držiteľkou.

Z uvedeného vyplýva, že konanie pred odvolacím súdom je zaťažené vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a vadou konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 16. marca 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta